

Näkökulmia informaatioyhteiskuntaan

Juha Partasen haastattelu

Näkökulmia informaatioyhteiskuntaan. Juha Partasen haastattelu [Looking at information society. An interview with Juha Partanen by], Jussi Tuormaa. Kirjastotiede ja informatiikka, 1 (5): 116—120, 1982.

The interview focuses on those social processes which are commonly summarized in the notion of information society. It is claimed that neither technological approach nor economic-political analysis are adequate for the understanding of current qualitative changes in the nature of social life. This would seem to require a special theoretical analysis of information production and transmission. The obvious starting-point for this effort, the notion of information, however, appears to be somewhat unsuitable to serve as a key concept in the analysis. Relying on Umberto Eco's work it is suggested that the essential concept is semiosis, conceived as a social process in which things are given meanings and these are transmitted between people. At the level of sociological analysis these processes take the form of dialogue as a special mode of human interaction.

Address: Juha Partanen, Social Research Institute of Alcohol Studies, Kalevankatu 12, SF-00100 Helsinki 10.

Juha Partanen, valt.lis., on yhteiskuntatieteilijöitä, joiden arvostus on mitä vähimmin muodollista, oppiarvoon tai asemaan liittyvää. Hän on kokenut tutkija, yksi monipuolisimmista ja esitystaidoiltaan herättävimmistä yhteiskuntatieteilijöistä Suomessa. Tätä nykyä hän on tutkijana ja esimiehenä Alkoholipoliittisella tutkimuslaitoksella, monia uria avanneessa ja vireässä tutkimusyksikössä.

Partasen kiinnostuksen ja tutkimisen kohteena on pitkään ollut informaatiopolitiikka. Viime aikoina se on hänellä tematisoitunut valistuksen ongelmaksi (ks. Partanen, Teesejä valistuksesta. Alkoholipoliittika, 46 (4): 161—168, 1981) ja edelleen — kuten haastattelustamme käy ilmi — pohdiskeluksi semiosiksesta. Partanen esitti pohdiskelujaan Kirjastotieteen ja informatiikan yhdistyksen kevätseminaarissa 1982 ja haastattelussa niitä on viety vähän eteenpäin.

Ympäriämme ja meissä itsessämme on tapahtumassa muutoksia, jotka usein kiteytetään informaatioyhteiskuntaan siirtymisen prosessiksi. Käsité informaatioyhteiskunta on kuitenkin varsin monitahoinen ja kätkee taakseen monenlaisia käsityksiä niin informaatiosta kuin yhteiskunnastakin — vastaa-

vasti erilaisia selitysmalleja tästä prosessin kulusta ja luonteesta.

Luonnehtisin aluksi — hieman kritiikin hengessä — kahta lähestymistapaa, jotka molemmat ovat tärkeitä, mutta eivät tarjoa vastausta tämän prosessin erittelyn teoreettisiin perusongelmiin. Nämä ovat teknologien ja poliittis-ekonomien näkökulma.

Informaatioteknologian kenttä on valtava, sen kehityspotentiaali on rajaton ja vauhti kova — kun ajatellaan esimerkiksi kommunikaatioteknologiaa ja tietokoneita, jotka ovat integroitumassa isoiksi systeemeiksi.

Henkilökohtaisena tunnustuksena: olen itse kovasti innostunut elektronisesta käyttökoneologiasta. Videolaitteet, pienoistietokoneet ja muut sen sellaiset ovat mielestäni aidosti sivilisatorisia, hienoja asioita. Niiden ei tarvitse olla ristiriidassa humanismin kanssa, niiden ei tarvitse tulla arkielämäämme hallitseviksi fetisseiksi.

Teknologiasta on yritetty tehdä futurologisia ennusteita — esimerkiksi Science-lehden teemanumeroissa vv. 1977 ja 1982. Minua on aina jäänyt vaivaamaan niiden köyhyys, epämääräisyys ja spekulatiivisuus. Niissä jää auki tapa, jolla teknologia kietoutuu ihmisten toimintaan. Ajatellaan vaikka radion historiaa ja käänteitä, joita siinä tapahtui: ensimmä-

mäisen maailmansodan sotilaallisesta viestintävälineestä radio temmattiin mainonnan ja markkinoiden käyttöön 1920-luvulla ja sen jälkeen siitä tuli nopeasti myös valtiollisen yhdentämisen ja poliittisen hallinnan väline. Nämä kaksi viimeksimainittua tehtävää tais-televat keskenään radio- ja tv-politiikassa, vaikka kaupallisuus on voittanutkin alaa. — Tai sitten tietokoneet: Kun lukee IBM:n historiaa, niin ihmettelee IBM:n täydellistä käyttömyydyttä 1950-luvulla oivaltaa tietokoneen käyttöpotentiaalia. Silloin arveltiin, että muutama kymmenen tietokonetta riittää täysin kattamaan Yhdysvaltojen kaikki laskentatoimet.

Teknologiasta itsestään käsin on mahdollista ennakoita, mitä on edessä — korkeintaan saamme epämääräisen yleiskuvan huikeasta, isosta muutoksesta.

Yhteiskuntatieteellisessä, poliittis-ekonomisessa näkökulmassa pyritään sovittamaan uudet asiat näkyviin oleviin yhteiskunnallisiin kehitystrendeihin ja nykyisten vallankäyttäjien ja instituutioiden toimintamalleihin. Tässä näkökulmassa on monia eri tasoja. Voidaan pohtia välittömiä vaikutuksia työllisyyteen ja mitä jännitteitä tämä puolestaan aktualisoi taloudellisessa ja poliittisessä kehityksessä. Asiaa voidaan lähestyä kokonaisvaltaisemmin trendi- ja skenaarioanalyysillä ja päätyä visioihin siitä, millaiselta informaatioyhteiskunta näyttää (esim. Hermann Kahn). On myös teoreettisempia suuntauksia: voidaan lähteä taloudesta ja informaation tavaraluonteesta tai sitten nähdä informaatio ja vallankäyttö yhteydessä toisiinsa.

Viimeksi mainittua lähestymistapaa edustaa esimerkiksi Michel Foucault, jonka kirjoittama vankilan historia¹ sisältää tärkeän näkemyksen siitä, miten yhteiskunnalliset käytännöt heijastuvat tiedon rakenteessa ja miten tämä puolestaan muotoaa käytäntöjä. Ihmisten kuvauskategoriat ovat pitkälti peräisin kontrollipohjaisesta vankila-ajattelusta on Foucault'n teesi. Tätä voisi yleistää. Oma työhypoteesini on ollut se, että koko tilastojärjestelmä ja sen tapa kuvata ihmisiä on elimellisessä yhteydessä valtion toimintaan. Henkilötilastojen kohteena on abstrakti yksilö, johon liitetään valtiolliseen toimintaan kytkettyjä, kansalaisen statusta osoittavia kategorioita.

Eräänlaisena poliittis-ekonomisen ajattelun kulminaationa voisi pitää Frankfurtin koulu-

kunnan filosofiaa. Siihen sisältyy syvä yhteiskunnallinen pessimismi, näkemys maailmasta, jossa talous- ja valtarakenteet yhdessä tuhoavat kaiken »luonnollisen» elämän.

Perusongelma kaikissa näissä lähestymistavoissa on se, että ne jättävät syrjään subjektien, toimivien yhteiskunnallisten agenttien muuttumisen. Olipa kyse yksilöistä tai yhteisöistä, niin ihmiset eivät pysy samoina, organisaatiot kehittyvät, yhteisyyden ja yhteiskunnallisen toiminnan muodot muuttuvat vääjäämättömästi. Tähän poliittis-ekonomisen analyysi ei näytä pääsevän käsiksi.

Meillä Suomessa tätä on mielestäni monipuolisimmin ja viisaimmin käsitellyt Antti Eskola. Hän on useissa yhteyksissä nojautunut Pentti Renwallin kuvaukseen 1500-luvun ihmisestä impulssiensa vallassa, nopeasti vaihtuvine iloineen ja suruineen, kykenemättä itsekontrolliin. Tätä taustaa vasten on ymmärrettävissä sivilisoitumisprosessin — teollistumisen, kapitalisoitumisen, työkurin, kellonalaisuuden ym. merkitys sisäiselle maailmallemme: ihmiset ovat nyt erilaisia. Toinen puoli on se, että kollektiivisen toiminnan asteikko on suunnattomasti laajentunut. Eihän nykyään pidä yrittää tehdä mitään ihan yksin.

Futurologisista visioista tuppaa myös usein puuttumaan kokonaan se mahdollisuus, että on toimintaa tulevaisuuden muovaamiseksi. Tämä on asian poliittinen puoli. Ei kaikkeen tarvitse passiivisesti alistua. Esimerkiksi Kavonius ei seminaariesitelmässään* kertakaan viitannut tähän, vaan otti asiat sellaisinaan, päällemme kaatuvina, vääjäämättömästi tulevina.

Uskot kuitenkin itsekin, että olemme siirtymässä uudenlaiseen aikaan, jonka toistaiseksi olemme nähneet informaatioyhteiskunnan tulemisena. Ja voidaanhan sanoa, että oppiaineemme informatiikkänäkökulma on syntynyt juuri tieteellisen informaation ihmisen kasvun seurauksena. On syntynyt ns. »informatiottulvan» ongelma vastaanottokykymme puolella. Informaatiota kyetään välittämään yhä tehokkaammin, mutta samaa on vaikea sanoa sen vastaanotosta saati toimintaamme motivoivuudesta. Tuntuu siltä kuin, että informaation ongelma teknisesti olisi jo hyvin pitkälle ratkaistu, samoin taloudellisesti, vähiten ehkä poliittisesti, mutta että informaatioyhteiskunnan pääongelma olisi-kin aivan muualla kuin itse informaatioissa?

¹ Foucault, Michel, Tarkkailla ja rangaista Otava, Hki 1980 (alkuteos 1975).

* Kiljavan seminaarin esitelmä, joka on muokattu artikkeliksi lehtemme tähän numeroon.

Omaa lähestymistapaani onkin vaikea ymmärtää, elleimme ensin käsitteellä juuri informaation käsitettä. Kannattaa aina yrittää viljellä puhtaaksi sellaisia käsitteitä, joiden avulla saisi ilmaista olennaisen tutkimuskohteestaan, tässä tapauksessa siitä yhteiskunnallisesta muutoksesta, jossa on kysymys informaatioyhteiskunnan tulemisesta ja tekemisestä. Teillä on tällaisena käsitteellisenä kandidaattina tietenkin juuri informaatio, joka oli teidän edellisen vuoden seminaarinne teemanakin.

Esimerkiksi Ursul on korostanut kahta olennaista piirrettä informaation määrittelyissä². Ensinnäkin se, ettei voi puhua informaatiosta muuten kuin hyvin järjestyneiden systeemien puitteissa. Kaikki informaation määrittelytavat edellyttävät pohjakesen valmiiksi jäsentynyttä struktuuria. Toiseksi informaation käsitteellä yritetään selittää tämän struktuurin piirissä ilmenevää moninaisuutta. Nämä systeemit voivat olla todennäköisyyskenttiä, topologisia struktuureja tai jotain sen sellaista. Informaatio on heijastanut vaihtelua, eli toinen olio heijastaa toisessa esiintyvää vaihtelua.

Suhteessa käytäntöön, toiminnallisiin prosesseihin informaatioon liittyy aina elimellisesti prosessien sääntelyn ja niiden hallitsemisen tarkoitus.

Voidaan hyvin ajatella Ursulin tapaan, että informaation käsite on jatkuvassa kehityksen tilassa. Minulla on kuitenkin epäily, että todella olennaisena teoreettisena avaimena tutkimuskohteeseemme informaation käsite ei toimi. Perusteluna on se, että siinä edellytetään pikkusen liian hyvin järjestettyä, liian mekaanista maailmaa. Se mikä informaatioyhteiskunnassa on olennaista, onkin itse asiassa se, millä tavalla maailma jäsentyy ja jäsenetään. Juuri tätä pitäisi päästä käsitteillä ilmaisemaan, jos halutaan ymmärtää miten tällainen todellinen yhteiskunta toimii.

Entä miten tähän pääsee käsiksi? Voidaan ajatella, että tarkastelujen keskeisenä kohteena olisikin *semiosis*, merkityksien tuottaminen ja välittäminen yhteiskunnallisena prosessina. Tämä on se prosessi, jossa todellisuus jäsentyy ihmisille.

Tätä voi perustella myös siten, että yhteiskunnallinen kehitys on luonut objektiiviset perusteet ja funktiokontekstit semioottisten

prosessien laajenemiselle ja eriytymiselle. Ensinnäkin esinemaailman »tavaroituminen», tavaroiden näyttöarvojen ja tavaaraestetiikan tuotanto markkinoinnin koneistossa.³ Liitän tähän myös kulttuurien tuottamisen joukko- viestinnässä, koko sen koneiston, jolla rakennetaan yhteisyytuntoja hajonneiden paikallisyhteyksien tilalle ja jolla on keskeinen rooli sekä sosiaalisessa että poliittisessä elämässä. Toisena valtion roolin kasvu, joka on lyönyt leimansa ihmisiä ja yhteiskuntaa koskevan tiedon rakenteeseen. Suunnittelun, laskentatoimen ja seurannan kytkeytyminen varsinaiseen toimintaan antaa aiheen puhua toiminnan ilmaisullistumisesta: Kun toiminta saa eksplisiittisen, symbolisesti ilmaistavan muodon, se antautuu myös pohdinnan ja kehittämisen kohteeksi. Tietokoneohjelma edustaa kaikkein pelkistetyimmän tällaista läpikotaisin ilmaistua toimintaa.

Lähinnä juuri näissä yhteyksissä on kehittynyt sellainen yhteiskunta, jossa ihmisten suhde maailmaan ja toisiin ihmisiin on tullut aiempaa välittyneemmäksi, kulttuurisemmaksi, symbolisesti tihentyneemmäksi. Ihmisten tajunta on kerrostunut, yhteiskunnan toimintojen luonne on kokemassa laadullisia muutoksia. Tämä tekee mahdolliseksi ja välttämättömäksi eritellä semioottisia prosesseja ja niiden kietoutumista yhteiskunnan toimintoihin.

Pidät ilmeisesti edelleenkin kiinni materialistisesta yhteiskuntateoriasta. Sille on ollut usein pulmallista tunnustaa subjektiivisen, ideaalisen roolia yhteiskunnallisessa käytännössä. Ratkaisuyrityksiä on ollut monessa suunnassa — mielestäni hyvinkin menestyksekkäitä — mutta harvempi on uskaltanut ottamaan instrumentikseen semiotiikkaa. Lähestytäänpä vähän tarkemmin tuota esiin nostamaasi avainkäsitettä informaatioyhteiskunnan ymmärtämiselle, semiosista.

Hahmottelemani ajatuslinjaan tärkeimmät ainekset olen saanut Umberto Ecolta.⁴ Nojautuen Econ yritykseen tehdä synteesiä tähänastisesta semioottisesta tutkimuksesta voidaan väittää, että merkityksien tuottamisen ja välittämisen prosessien erittelyssä tarvitaan välttämättä kaksi erillistä, mutta toisiinsa kytkeytyvää näkökulmaa.

Oppihistoriallisesti näkökulmat ovat havaittavissa de Saussuren ja Peircen erossa:

² Ursul, A. D. Priroda informacii. Filosofskij ocerk. Politizdat, Moskva 1968. Ks. myös Ursulin haastattelu lehdessämme 1 (1): 17—21.

³ Ks. Haug, W. F., Mainonta ja kulutus: systemaattinen johdatus tavaaraestetiikkaan ja ka-

pitalistiseen massakulttuuriin, Vastapaino, Tampere 1982.

⁴ Eco, Umberto, A theory of semiotics. Indiana University Press, Bloomington & London 1979.

Saussurella on puhujan näkökulma, puhujan, joka tavoitteellisesti tuottaa ilmaisuja. Peircella taas on tulkitsijan näkökulma. Tämä on laajempi näkökulma. Tulkinnan kohteina voivat olla myös sellaiset merkit, joita ei ole tavoitteellisesti tuotettu. Tulkitsija voi itse rakentaa merkityksiä havaitsemansa perusteella.

Perusongelmina puhujan näkökulmassa ovat toisaalta todellisuuteen viittaamisen, asioiden mainitsemisen ongelma — miten tämä tapahtuu — ja toisaalta sen selvittäminen, mitä koodeja, mitä merkitysjärjestelmiä puhujalla on käytettävissään.

Eco lähtee kehittämään auki koodin käsitettä ja pohtimaan koodijärjestelmien luonnetta. Koodin perusajatus on yksinkertainen: Kysymyksessä on kulttuurinen, konvention perustuva vaastaavuus merkkien ja merkitysten välillä. Mutta kulttuuria luotaessa ja välitettäessä koodit lakkaamatta rikastuvat ja monimutkaistuvat. Ilmaisuihin kerrotaan uusia merkitysulottuvuuksia, eri koodijärjestelmien välille rakentuu kytkentöjä. Tuloksena on kompleksinen, pikemmin tietosanakirjaa kuin sanakirjaa muistuttava rakenne, jossa on kauttaaltaan ristikkäisviittauksia ja joka sitä paitsi muuttuu koko ajan. Jonkinlaisen karkean analogian tarjoaa joukko metallipalloja, jotka ovat avaruudellisen konfiguraation lisäksi myös magneettisissa veto- ja työntösuhteissa toisiinsa ja lisäksi vielä alttiita toistensa lähettämille värähtelyille.

Metodinen johtopäätös tästä kehittelystä on se, ettei koko semanttista kenttää voi koskaan ottaa haltuun. On tyydyttävä historiallisesti muuttuviin, paikallisiin osittaistarkasteluihin. On vieläpä niin, että semioottinen analyysi itsessään muuttaa tutkimansa merkitysjärjestelmän luonnetta.

Jotta tulkitsija puolestaan ymmärtäisi, mitä puhuja on halunnut sanoa, hänen on ymmärrettävä erilaisia merkkien ja ilmaisujen tuottamisen tapoja. Econ tarkastelut tuovat esiin hämmästyttävän moninaisen joukon tapoja tuottaa merkityksellistä ilmaisua käyttämällä hyväksi ilmaisun fyysiseen materiaan sisältyviä mahdollisuuksia. Semiosiksen rikkaus, vivahteikkuus tiivistyy kenties kaikkein parhaiten taiteessa. Kun taiteilija ottaa käyttöönsä uusia ilmaisun tapoja, hän avaa samalla uusia merkityksien tasoja ja ulottuvuuksia. Ajatelkaamme vaikka Kain Tapperin puuveistoksia 1960-luvun alusta lähtien. Niissä veistoksen muodosta tuli oikeastaan vain pintarakenteen kantaja, ja pinta — poltettu, vanha, lämmin — sai tärkeämmän ilmaisullisen

merkityksen. Tähän liittyy samalla uusi tietoisuus maailmasta. Tapperista tuli esiinnou-sevan ihmiskeskeisyyden ja lämpimien virtausten tulkki.

Jos uudelle ilmaisulle löytyy kaikupohjaa, niin ihminen muuttuu, sekä taiteilija että vastaanottaja. Molemmat tiedostavat itsensä jotain, joka on olemassa tai syntymässä. Merkityksen antamisessa ja välittymisessä on kysymys kulttuurisista prosesseista, joissa pyritään antamaan hahmoa yhteisille elämysille. Näkemys kulttuurista yhteisten elämysten ilmaisuna ja niiden tiivistämisenä merkityksiksi on keskeinen etenkin nykyisen englantilaisen kulttuuritutkimuksen piirissä (Williams, Hoggarth ja ns. Birminghamin koulukunta).

Edellä sanottu merkitsee samalla sitä, että kulttuuriset prosessit ovat myös subjektien rakentumisen prosesseja. Merkitysjärjestelmät koodien elävinä kokonaisuuksina konstituivat eräänlaisia kulttuurisia subjekteja: tieteen ja taiteen koulukuntia, osakulttuureja, jotka pitävät yllä ja kehittävät merkitysrakenteita. Nämä rakenteet siirtyvät tietenkin myös osaksi kulttuurin piirissä toimivien yksilöiden psyykkistä elämää, vaikkakin varsin monimutkaisten välityksien kautta, ilman tiukkoja mekaanisia yhteyksiä tai läpäiseviä leimaantumisia.

Avaimen kulttuuristen prosessien ja subjektien rakentumisen ymmärtämiseen näyttäisi tarjoavan dialogin käsite erityisenä, sekä valta- että vaihtosuhteista poikkeavana ihmisten keskinäisen vuorovaikutuksen tyyppinä. Asettuessaan dialogiin ihmiset asettuvat alttiiksi oman muuttumisensa mahdollisuudelle. Abstraktina, filosofisena käsitteenä dialogi näyttää antavan mahdollisuuksia luonnetta prosesseja, joissa erilaiset näkökulmat kehittyvät vuorovaikutuksessa toisiinsa. On kiinnostavaa havaita, että dialogin käsite on ilmaantunut monien käytäntöjen ja tieteenalojen piiriin. Bahtin on esimerkiksi analysoinut Dostojevskin romaaneja ensimmäisinä polyfonisina, dialogisesti etenevinä kokonaisuuksina, joissa asiat eivät mahdu yhden yhtenäisen maailmankuvan piiriin. Filosofit ovat Hintikan tapaan analysoineet logiikan perusteiden ongelmia kysymys- ja vastauspeliä avulla. Fysiikan kehitys on niinikään — Heisenbergin epävarmuusperiaatteen formuloinnin jälkeen — johtanut siihen, että on mahdotonta pitää kiinni havaitsevan tutkijan ja havaitun kohteen erillisyydestä. Yhteiskunnan käytäntöjen puolella voidaan panna merkille keskustelun merkitys erilais-

ten terapioiden keskeisenä aineksena, kenties myös muuttuvat suhteet valtion ja yksityisten kansalaisten välillä.⁵

Tiivistän käsitykseni semiosiksesta. Tarkoituksenani on ollut tarjota käsitteitä ja lähtökohtia humanistiselle informaatioyhteiskunnan hahmottamiselle. Sekä teknologisessa että poliittis-ekonomisessa lähestymistavassa on puutteita. Informaation käsite edellyttää valmiiksi jäsenyneitä systeemejä, mutta ei anna mahdollisuutta eritellä jäsentymisen prosessia. Avainprosessi on semiosis, merkitysten tuottamisen ja antamisen prosessi, ja dialogi sen sosiologisen substanssina.

Ennen viimeistä kysymystä informaatiopolitiikasta en malta olla puuttumatta esityksesi päätähuimaaviin näkökulmiin. Ensiksikin dialogi-periaatteen ilmaantumisesta on tuore esimerkki myös omalta informatiikka -alaltamme (kirjastojen puolella asialla lienee pidempiä perinteitä): vanhat konkarit Mihailov ja kumppanit ovat halunneet määritellä tutkimuskohteensa dialogiseen suuntaan tarkasteltuaan ennen sitä pitkään ikään kuin luonnon objektina. Kun kysymys on tieteellisestä kommunikaatiosta, niin tulee luonnostaan mieleen myös »opettajien» ja »opiskelijoi-

den» keskinäiset ja väliset oppimisprosessit. Tiedeinstituutiot liittävät nämä prosessit kyllä enemmänkin — autoritaarisesti — informaation välitykseen kuin — luovasti — dialogiin — muurin murtumia lukuunottamatta. Mutta kun muurin, ja monien muidenkin pelottavien asioiden läpi pääsee, niin inhimillisessä käytännössä kanssakäymisessä avautuu todella huikea näkymä oppimiselleen ja luovuudelleen. — Entä tämä askel informaatioyhteiskunnan tunnustamisen ja tietoisuuden kehittämisen suuntaan — informaatiopolitiikka ja sen mahdollisuudet?

On osoittautunut, että on erittäin vaikea harjoittaa informaatiopolitiikkaa. Valtion on ollut hyvin vaikea reagoida uusiin informaatio(teknologisiin) systeemeihin, esimerkiksi atk-pohjaisiin tietojärjestelmiin. Joukkoviestinnän satelliitti- ja kaapelisysteemit aiheuttavat vaikeita poliittisia ongelmia. Oma kokemukseni tietojärjestelmäkomitean työskentelystä 1970-luvun alussa osoitti, miten toivotonta on tehdä informaatiopolitiikkaa.

Yhteiskunnallisesti tärkeiksi tulevat tässä tilanteessa sellaiset toimintamuodot kuin tieteellisen tiedon siirto käytäntöön tiedepoliittikan avulla ja valistus taas elämäntapojen alueella. Molemmissa tapauksissa avautuu kirjastoille hyvin olennaisia tehtäviä.

⁵ Partanen, Juha, Pieni muistio tutkimuspolitiikasta. Tiede ja edistys, 7 (2): 112—120, 1982.

Ohjeita kirjoittajille:

Kirjastotiede ja informatiikka julkaisee oman oppiaineensa ja siihen läheisesti liittyvien tieteenalojen kirjoituksia: (1) artikkeleita, (2) katsauksia, (3) haastatteluja, (4) keskustelua, (5) raportteja, (6) kirjallisuus-esittelyjä ja -arvioita sekä (7) Kirjastotieteen ja informatiikan yhdistyksen toimintaa esitteleviä kirjoituksia.

Laajempien kirjoitusten (1—3) alkuun sijoitetaan lyhyt englannin kielinen tiivistelmä (abstrakti).

Kirjoitukset tarjotaan julkaistavaksi toimitukselle. Ne on kirjoitettava koneella yhdelle puolelle liuskaa ns. »kolmosväliskeellä» (noin 30 riviä per liuska) jättämällä kullekin sivulle leveä marginaali. Kirjoitusten on oltava lopullisessa puhtaaksikirjoitetussa asussaan.

Kirjallisuusluettelon laadinnassa pyydetään käyttämään seuraavaa kaavaa:

— *Esimerkkinä kirja:* Rózsa, György, Scientific information and society. Mouton, The Hague, 1973.

— *Esimerkkinä aikakauslehtiartikkeli:* Inhaber, H. & Alvo, M., World science as an input-output system. Scientometrics, 1 (1): 43—64. 1978. (Jos vuosikertaa ei mainittu, ensimmäiseksi vuosiluku.)

Ennen kirjoitusten painattamista kirjoittajille lähetetään yksi oikovedos, joka on korjattuna palautettava mahdollisimman pian toimittajalle. Kaikista yhteyksistä kirjapainoon vastaa toimitus.